

Інтерактивні методи навчання студентів української мови за професійним спрямуванням

О. Є. Гридчук

Національний лісотехнічний університет України, м. Львів, Україна

Paper received 26.11.15; Accepted for publication 05.12.15.

Анотація. У статті визначено зміст інтерактивних методів навчання та узагальнено їх відомі класифікації; наведено приклади вправ (вправа-гра, рольова гра) для розвитку комунікативних умінь і навичок студентів; обґрунтовано доцільність застосування інтерактивних технологій у процесі навчання студентів мови професійного спрямування.

Ключові слова: інтерактивні методи навчання, класифікація інтерактивних методів навчання, вправа-гра, рольова гра

Вступ. Рівень професіоналізму сучасного фахівця визначається його умінням творчо використовувати власні знання, зіставляти й аналізувати інформацію, шукати нестандартні рішення, розв'язувати складні завдання, співпрацювати з іншими людьми тощо. Навчити цьому можна, поєднуючи традиційні та інноваційні методи. Якщо традиційні методики формують у студента базову систему теоретичних знань, то інтерактивні методики сприяють активізації студента у плані взаємодії, комунікації, спільної творчості, розвитку його навичок раціонально і корисно діяти в суспільстві.

Короткий огляд публікацій. В українській лінгводидактиці сутність інтерактивного навчання досліджували Н. Захлюпана, І. Кочан, Л. Пироженко, О. Пометун, О. Січкарук. Теоретичні засади та практичні питання використання інтерактивних методів навчання для системи закладів вищої та післядипломної освіти в Україні розглядали В. Андрущенко, О. Горошкіна, Т. Груба, І. Дроздова, Г. П'ятакова, Т. Сердюк, А. Фасоля, П. Фенрих, П. Шевчук. Ретроспективний аналіз інноваційних методів навчання зробили Н. Андрущенко, В. Петрук, О. Прозор.

Метою статті є описати сутність та узагальнити відомі класифікації інтерактивних методів навчання, проілюструвати потенційні можливості застосування інтерактивних методик для викладання студентам української мови за професійним спрямуванням.

Результати дослідження та їх обговорення. Новий підхід до навчальної діяльності потребує використання традиційних та інноваційних методів. До трактування інтерактивних методів науковці підходять по-різному.

І. Кочан та Н. Захлюпана під інтерактивним розуміють “діалогове навчання, у процесі якого відбувається взаємодія вчителя й учнів...; всі учні залучаються до процесу пізнання, кожен учень робить свій особливий індивідуальний внесок, відбувається обмін знаннями, ідеями, способами діяльності; навчання проходить в атмосфері доброзичливості і взаємної підтримки” [3, с. 119].

О. Пометун та Л. Пироженко вважають, що “інтерактивні технології навчання включають в себе чітко спланований очікуваний результат навчання, окремі інтерактивні методи і прийоми, що стимулюють процес пізнання, та розумові і навчальні умови й процедури, за допомогою яких можна досягти запланованих результатів” [4, с. 29].

О. Січкарук трактує інтерактивні методи як “методи, в основі яких лежить спілкування. Воно має чітко ви-

значену тему, мету, дидактичне завдання. Результатом такого спілкування є вирішення проблеми, розв'язання задачі, знаходження шляхів рішення критичної ситуації” [7, с. 18]. Інтерактивне, групове навчання є тим середовищем, яке найбільш природно моделює зовнішнє соціальне оточення, вчить публічній комунікації, а отже, сприяє соціалізації людини та її вмінню раціонально і корисно діяти в суспільстві [7].

Дослідники стверджують, що інтерактивні форми проведення занять:

- пробуджують у студентів інтерес до майбутньої професії;
- сприяють активній участі кожного в навчальному процесі;
- звернені до кожного студента;
- сприяють ефективному засвоєнню навчального матеріалу;
- здійснюють багатоплановий вплив на студентів у різних аспектах;
- зумовлюють зворотну реакцію аудиторії;
- формують у студентів думки і ставлення до навчання;
- розвивають пізнавальну активність [2].

Умовою успішного використання інтерактивних методів П. Шевчук та П. Фенрих вважають точне планування результатів, які мають бути конкретними, вимірюваними, узгодженими, реалістичними, визначеними у часі. Важливим при цьому є “те, що дійсно сприйняли учасники вишколу” [1, с. 23-24].

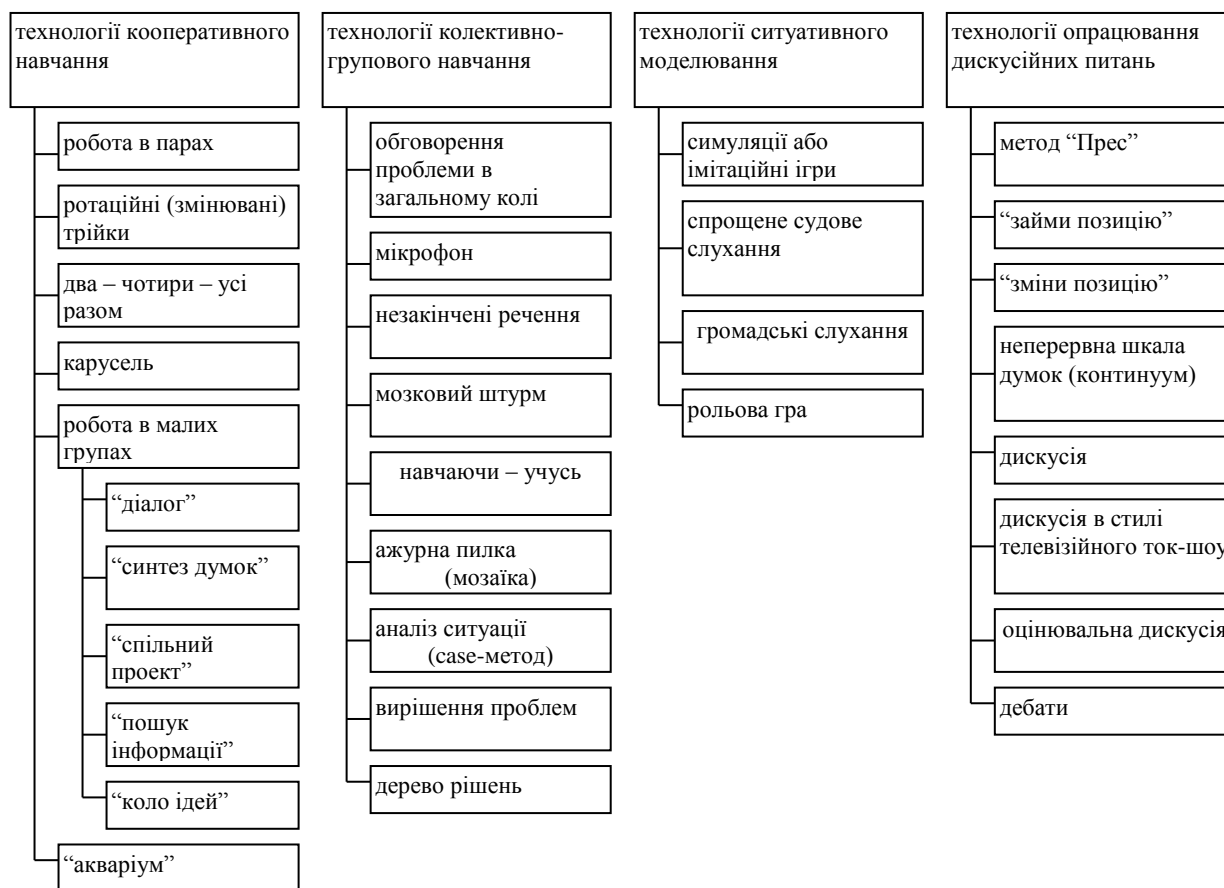
Існують різні погляди, а точніше підходи або критерії класифікації інтерактивних методів навчання.

Залежно від мети заняття і форми організації навчальної діяльності О. Пометун та Л. Пироженко виділяють чотири групи інтерактивних технологій навчання: кооперативне навчання; колективно-групове навчання; ситуативне моделювання; опрацювання дискусійних питань [4, с.33].

У межах кожної технології (моделі) автори виділяють декілька варіантів навчання. Класифікацію інтерактивних технологій навчання з урахуванням варіантів подано у схемі 1.

О. Січкарук розрізняє інтерактивні методи, в опрацюванні яких активну участь бере педагог, та інтерактивні методи за участю виключно студентів. Зокрема, серед методів, де однією зі сторін спілкування є викладач, виділено: лекція з включеними бесідами, дискусіями; проблемні лекції; інтерактивні семінари; консультації; сайт-курси [7].

Схема 1. Класифікація інтерактивних технологій навчання

До інтерактивних методів за участю лише студентів належать: круглі столи; "мозковий штурм" та його варіанти; групове вирішення конкретних ситуацій (ситуаційна методика навчання або кейс-метод); ділові ігри.

У свою чергу, до ділових ігор О. Січкарук відносить рольову гру, імітаційну гру, комплексну гру, бізнес-симуляцію, метод проєктів, панельну вправу [7, с. 36].

Частина дослідників (П. Шевчук, П. Фенрих, Г. П'ятакова) серед інтерактивних методів навчання виділяє неімітаційні й імітаційні. Серед неімітаційних методів П. Шевчук, П. Фенрих розрізняють різні види лекцій (бесіда, диспут, проблемна, з розгляду конкретних ситуацій, вікторина, прес-конференція, круглий стіл, залучення), метод "мозкового штурму" та "човниковий метод" [1]. Г. П'ятакова до цієї групи додає дебати, метод прес, снігову кулю та техніку акваріум [5].

В основі розрізнення імітаційних методів – ознака за дією, це неігрові (широкоформатна ситуація, мікроситуація, ситуація-ілюстрація, ситуація-проблема, ситуація-задача, ситуація-інцидент, "інформаційний лабіринт") та ігрові (ігри-вправи, ігри-імітації, кейс-стаді, ігри-змагання, ігрове проєктування, соціально-психологічний тренінг) методи, а також практичні заняття (за П. Шевчуком та П. Фенрихом). Г. П'ятакова до неігрових методів відносить аналіз конкретних ситуацій, імітаційні вправи, тренінг, а серед ігрових виділяє рольові, ділові, дидактичні ігри, бліц- та міні-ігри, індивідуальні ігрові завдання на ПК [5].

Т. Сердюк запропонувала "класифікацію інтерактивних технологій, в основу якої покладені такі критерії: – дидактична мета: інформаційні, розвиток дієво-практичної сфери, розвиток механізмів самокерування

особистості, розвиток сфери творчих якостей, розвиток ключових компетентностей;

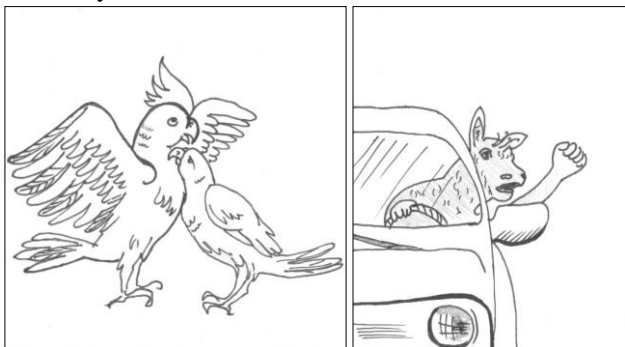
- домінуючі форми організації навчально-пізнавальної діяльності: індивідуальні, парні, групові, колективні;
- домінуючі методи навчання: інформаційні, проблемно-пошукові, імітаційно-ігрові, дослідницькі;
- домінуючі засоби навчання: гомоорієнтовані (основний партнер у взаємодії – людина або група осіб) і техноорієнтовані (переважання технічних засобів навчання)" [6, с. 8].

Розмаїття описаних класифікацій інтерактивних методів навчання вказує на посилення наукового інтересу до цієї проблеми, активний пошук нових форм, прийомів і засобів побудови навчального процесу з метою посилення творчо-пошукової, пізнавальної діяльності студентів.

В інтерактивному навчанні варто знайти місце для мистецтва аргументації, пошуку істини, самостійного розв'язання проблеми, подолання труднощів у розумінні [1, с. 25]. Іншими словами, йдеться про розвиток комунікативних умінь і навичок, уміння підтримувати процес спілкування, контроль за власною мовленнєвою поведінкою, уміння слухати співрозмовника, правильно трактувати його невербальні сигнали тощо.

Розвитку навичок правильно будувати висловлювання сприятиме виконання вправи-гри, у якій студентам пропонується через зображення пояснити сутність ключових понять теми. Наприклад, під час опрацювання теми "Спілкування як інструмент професійної діяльності" студенти повинні продовжити та обґрунтувати твердження:

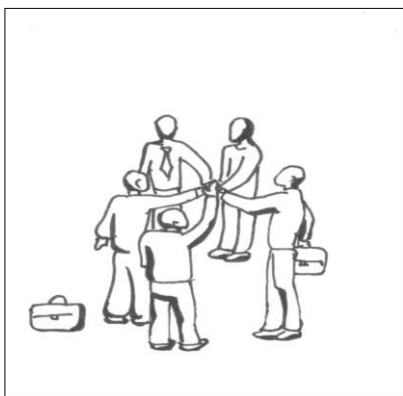
Спілкування – це...

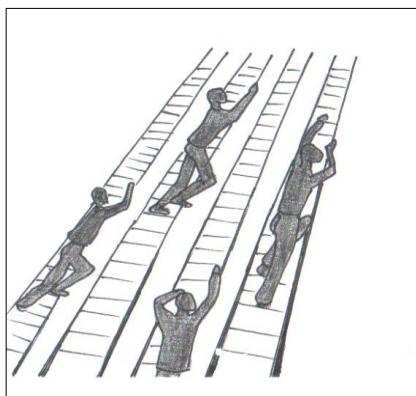
Такий спосіб опрацювання теоретичного матеріалу, окрім перевірки базових знань студентів, дає змогу попрацювати над розвитком їхніх комунікативних умінь і навичок, зокрема характеризувати поняття, формулювати думку у вигляді закінчених речень, дотримуватися логічності викладу власних міркувань, правильно будувати висловлювання загалом, а також аналізувати власне та чуже мовлення.

Наступні завдання стосуються характеристики рівнів спілкування та розгортання дискусії щодо можливості використання різних типів комунікативної взаємодії у майбутній професійній діяльності.

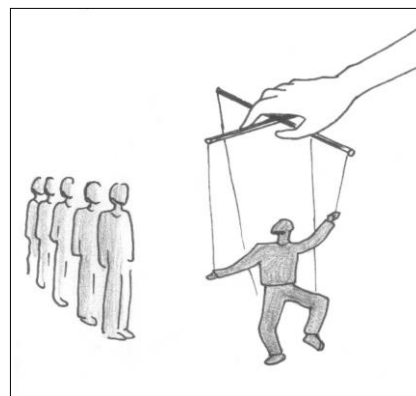
Опишіть зображені рівні спілкування.

(співробітництво)

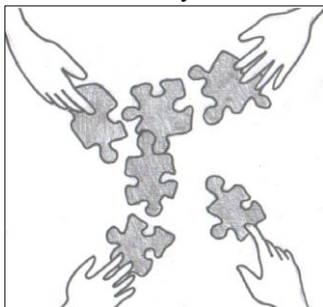

(конкуренція)

(маніпулювання)

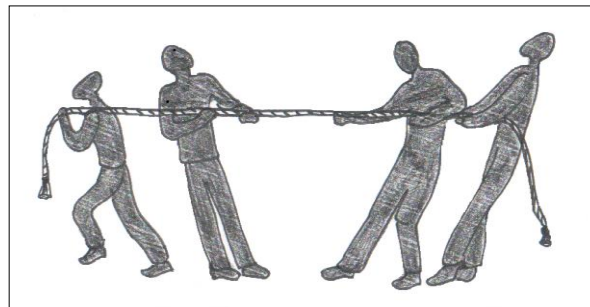
Які типи комунікативної взаємодії відображають малюнки?

(комунікативна кооперація)

(комунікативний конфлікт)

(комунікативне суперництво)

Логічним продовженням попередніх завдань може стати проведення на наступному занятті рольової гри на розігрування варіантів кооперативної кооперації, комунікативного суперництва та комунікативного конфлікту.

Висновки. Застосування таких технологій у навчанні студентів мови за професійним спрямуванням сприятиме розвитку навичок спільної взаємодії, умінь

слухати і чути одне одного, аргументовано відповідати, краще розуміти специфіку мови майбутньої професії тощо.

Доречність і необхідність використання інтерактивних методів у навчальному процесі зумовлена необхідністю зацікавлення студентів навчально-пізнавальною діяльністю, що дуже важливо для формування мотивованого ставлення до навчання в цілому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Інтерактивні методи навчання : навч. посіб. / за заг. ред. П. Шевчука і П. Фенриха. – Щецін : WSAP, 2005. – 170 с.
2. Интерактивные методы обучения в образовательных учреждениях высшего профессионального образования : информационно-аналитический обзор / URL: http://apufsin.ru/service/omumr/material_int_form.html
3. Кочан І.М. Словник-довідник з методики викладання української мови / І.М. Кочан, Н.М. Захлюпана. – Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2005. – 306 с.
4. Пометун О.І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посібн. / О.І. Пометун, Л.В. Пироженко ; за ред. О.І. Пометун. – К., 2004. – 192 с.
5. П'ятакова Г.П. Технологія інтерактивного навчання у вищій школі : навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Г.П. П'ятакова. – Львів, 2008. – 120 с.
6. Сердюк Т.В. Інтерактивні технології навчання суспільних дисциплін як засіб активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів вищих навчальних закладів I – II рівнів акредитації : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец.13.00.09 "Теорія навчання" / Т.В. Сердюк; Криворіз. держ. пед. ун-т. – Кривий Ріг, 2010. – 20 с.
7. Січкарук О. Інтерактивні методи навчання у вищій школі / О. Січкарук. – К., 2006. – 86 с.

REFERENCES

1. Interactive Teaching Methods : textbook / under the general editorship of P. Shevchuka and P. Fenrykh. – Shchetsin : WSAP, 2005. – 170 p.
2. Interactive Teaching Methods in Educational Institutions of Higher Professional Education : Information-analytical Review / URL: http://apu-fsin.ru/service/omumr/material_int_form.html
3. Kochan, I.M. The Glossary of the Ukrainian Language Teaching Methods / I.M. Kochan, N.M. Zakhliupana. – Lviv : Ivan Franko LNU Publishing House, 2005. – 306 p.
4. Pometun, O.I. The Current Lesson. Interactive Learning Technologies : research textbook / O.I. Pometun, L.V. Pyrozhenko ; under the general editorship O.I. Pometun. – K., 2004. – 192 p.
5. P'iatakova, H.P. Interactive Learning Technology in Higher Education : textbook / H.P. P'iatakova. – Lviv, 2008. – 120 p.
6. Serdyuk. T.V. Interactive Technologies of Social Sciences Studying as a Mean of Activation of Students' Educational-cognitive Activity in Higher Educational Establishments of I-II Levels of Accreditation. Thesis for the academic degree of science of a candidate in Pedagogics on a speciality 13.00.09 – Theory of Education / T.V. Serdyuk; Kryvyj Rih State Pedagogical University. – Kryvyj Rih, 2010. – 20 p.
7. Sichkaruk O. Interactive Teaching Methods in Higher Education : textbook / O. Sichkaruk – K., 2006. – 86 p.

Interactive Teaching Methods of Students' Learning of the Ukrainian Language for Proficiency

O. Hrydzhuk

Abstract. Meaning of interactive teaching methods is defined, and their known classification is described. Some examples of exercises such as exercise game and role play for the development of communication skills of students are provided. The necessity of using the interactive technology in teaching students the language for proficiency is justified.

Keywords: *interactive teaching methods, classification of interactive teaching methods, exercise game, role play*